

ΠΡΩΤΗΡΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ:

ΞΕΝΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ από το 50ο Συνέδριο IFLA

Εφη Κάβαλλιέρου
Βιβλιοθηκονόμος Β/θ Τ.Ε.Ε.
Μονάδα Τεκμηρίωσης & Τεκμηρίωσης

Οι ενέργειες των διαφόρων χωρών προκειμένου να επιτευχθεί ζήτηση και διάδοση του βιβλίου επιτυγχάνεται σε συνάρτηση με τις επιπτώσεις της τεχνολογικής και επιστημονικής επανάστασης στη κάθε χώρα και τις κοινωνικές συνθήκες διαβίωσης των λαών.

Για να προσελκύσουμε νέους αναγνώστες και να διατηρήσουμε τους παλιούς πρέπει να βρούμε από τους καθιερωμένους τρόπους προβολής του βιβλίου και να αλλάξουμε εν ανάγκη τη συμπεριφορά και στάση μας προς τους αναγνώστες. Να δουλέψει η φαντασία, να κατεβάσουμε ιδέες. Δεν αρκούν πλέον οι γνωστής μορφές Β/θήκες.

Επεξείγει όχι μόνο να πάει το βιβλίο στους αναγνώστες αλλά να πάνε οι Β/κες στους αναγνώστες. Το νέο στοιχείο έγκειται στη συνεργασία με τις Υπηρεσίες Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με Εμπορικούς Οίκους, με σωματεία συγγραφέων, σχολεία, οργανισμούς κ.α.

Με αυτό το πνεύμα στη Σουηδία διοργανώνουν "επιθετικές εκστρατείες" όπως τις αποκαλούν, προκειμένου να κάνουν τον κόσμο να ανακαλύψει τις Β/θήκες, τον αναντικατάστατο ρόλο τους και τις δωρεάν υπηρεσίες που παρέχουν. Πρωτοτυπία παρουσιάζει η "επιθετική εκστρατεία" που διοργάνωσαν οι Β/θήκες στη Σουηδία, επί τη ευκαιρία του εορτασμού των 500 χρόνων από την έκδοση του α' βιβλίου στη χώρα. Στο κεντρικό σιδηροδρ. σταθμό της Στοχχόλμης βάπτισαν ένα συρμό "τραίνο των συγγραφέων". Ο σταθμός γέμισε από συγγραφείς, παιδιά, κινητές βιβλιοθήκες, ταξιδιώτες, βιβλιοθηκάρους που δάνειζαν βιβλία, με την υποχρέ-

ωση της επιστροφής σε οποιαδήποτε σχετική Β/θήκη της χώρας. Σχολικές ορχήστρες και απαγγελίες ποιημάτων συμπλήρωναν την εικόνα επί 1 εβδομάδα. 100 περίπου συγγραφείς σε 2 βαγόνια του κανονικού συρμού πηγαινοερχόντουσαν σε 30 πόλεις για να επισκεφθούν Β/θήκες, σχολεία, χώρους εργασίας.

Τα αποτελέσματα καταπληκτικά: 53% αυξημένοι δανεισμοί, 46% καινούριοι αναγνώστες και νεαρά άτομα. Στόχος όσο γίνεται περισσότερα νεαρά άτομα στις Β/θήκες.

Δίνεται μεγάλη βαρύτητα στην επικοινωνία του παιδιού με το βιβλίο. Προς το σκοπό αυτό πραγματοποιούνται διαλέξεις, σεμινάρια πανεπιστημιακού κύκλου παιδικής λογοτεχνίας, ομιλίες συγγραφέων με θέμα το βιβλίο. Οι συγγραφείς διατρέχουν τη χώρα προπαγανδίζοντας το βιβλίο. Οι γνωριμίες των παιδιών με τους συγγραφείς των αγαπημένων τους βιβλίων προκαλεί παραλήρημα ενθουσιασμού. Δημιουργείται έτσι μία σχέση σε προσωπικό επίπεδο και κεντρίζεται το ενδιαφέρον των παιδιών για ανάγνωση. Σε τέτοιο επίπεδο συνεργάζονται λοιπόν διδάσκαλοι, βιβλιοθηκάριοι, συγγραφείς και φυσικά Τοπική Αυτοδιοίκηση. Μέσα σε 5 χρόνια προέκυψε η ανάγκη να διπλασιασθούν οι θέσεις βιβλιοθηκάρων παιδικών Β/θηκών.

Σχεδόν ίδιοι μεθόδοι ακολουθούνται και για τους ενήλικες. Αξιόλογα αποτελέσματα επέφεραν οι προσπάθειες να έλθει η Β/θήκη στο χώρο δουλειάς. Αρκεί γι' αυτό ένας μικρός αριθμός βιβλίων σε τραπέζια ή σε τρόλλεϋ-Β/θήκες, ευκολοπροσπελάσιμες, έφημερίδες, περιοδικά και εγκυκλοπαίδειες σε ξεχωριστή γωνιά. Τοποθεσία στρατηγικά επιλεγμένα, κοντά σε τραπεζαρίες προσωπικού, σε χώρους ανάπαυσης των εργαζομένων σε επιχειρήσεις, γενικά σε περάσματα. Κάποιος Βιβ/κάριος επισκέπτεται τη mini Β/θήκη 2 φορές το μήνα. Τα βιβλία δανείζονται χωρίς καμιά οικονομική επιβάρυνση. Σύστημα δανεισμού η εμπιστοσύνη.

Το σωστό βιβλίο λοιπόν στο σωστό άνθρωπο με στόχο περισσότερες και καλύτερες Β/θήκες.

Ανακαιφαλαιώνω τονίζοντας τις απαραίτητες προϋποθέσεις που χρειάζονται για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός:

1. -Συστηματική έρευνα των ενδιαφερόντων των αναγνωστών. Η ανάλυση των προτιμήσεων των αναγνωστών αποδεικνύει ότι είναι σχετική με τα ενόιαφέροντα των κατοίκων που αντιστοιχούν στις διάφορες περιοχές.

2. -Μεθοδολογική βοήθεια Β/θηκών προς τους αναγνώστες που επιτυγχάνεται α) με την εξοικίωση των αναγνωστών στη χρήση της Β/θήκης, β) με τακτές συντάξεις βιβλιογραφιών, γ) Με μέσα τόσο για τον αναγνώστη

όσο και για τον βιβλιοθηκάριο προκειμένου αυτός να προβεί στην εκλογή κατάλληλων βιβλίων.δ)Μεθόδους γρήγορης διακίνησης του υλικού. Οπτικοακουστικό υλικό που να ικανοποιεί όλων τις προτιμήσεις.

3.-Διασυνδέσεις των Β/θηκών με μορφωτικούς οργανισμούς, κρατικές υπηρεσίες, ενώσεις συγγραφέων, σχολεία, μουσεία, εκθέσεις κ.α.Υποδείξεις στους τοπικούς εκδ.οίκους ώστε να προσανατολίσουν την εκδοτική τους παραγωγή προς τα ενδιαφέροντα των κατοίκων της περιοχής.

4.-Στατιστική του αριθμού των αναγνωστών, των δανεισμών, του είδους του υλικού που παρουσιάζει την μεγαλύτερη διακίνηση, ποσοστιαία κατά ηλικία, επάγγελμα κ.λ.π.

5.-Προτεραιότητα στις δραστηριότητες με παιδαγωγικό συγχρόνωσ και διασκεδαστικό χαρακτήρα για τα παιδιά. Συμμετοχή όλων των ηλικιών αναγνωστών σε διαλόγους με συγγραφείς, σε παραγγελίες υλικού. Εκτεταμένη χρήση των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Ανάγνωση βιβλίων απο το ραδιόφωνο, διαλέξεις σε σωματεία.

6.-Παράδοση των βιβλίων στο σπίτι, στο χώρο δουλειάς (γραφείο, εργοστάσιο, χωράφι) με βιβλιοαυτοκίνητο ή άλλα μέσα π.χ.υπο μορφή Β/θηκών συλλόγων. Βιβλία σε πανηγύρια και θρησκευτικές επετείους, όπου τελοσπάντων μπορούν να τραβήξουν την προσοχή συγκεντρωμένων ανθρώπων. Κερδίζονται έτσι ειδικές κατηγορίες ατόμων όπως π.χ.μητέρες μικρών παιδιών, άρρωστοι, ηλικιωμένοι, που δεν έχουν χρόνο να επισκεφθούν Β/θήκες.

Ομολογουμένως, ποσοτική συγχρόνωσ και ποιοτική ροή βιβλίων είναι δύσκολο να επιτευχθεί. Άς μην ξεχνάμε ότι βασικός παράγοντας της αναγνωστικής ικανότητας είναι η μόρφωση.

Οι στατιστικές έδειξαν ότι στη κεντρική Ασία ο μέσος μορφωμένος αναγνώστης διαβάσει 10 βιβλία το χρόνο, ο απόφοιτος Ανωτ.Σχολής 20-50. Ότι 2 εκατομμύρια Σουηδοί ηλικίας 16-74 ετών σπάνια ή καθόλου διαβάζουν βιβλία.

Αναμφιβόλως η Σουηδία διαθέτει άφθονη εκδοτική παραγωγή, απίστευτη ποσότητα διδακτικού υλικού, το υψηλότερο στον κόσμο ποσοστό εθνικού εισοδήματος για εκπαίδευση, ένα άρτια οργανωμένο σύστημα βιβλιοθηκών. Αγράμματος για τους Σουηδούς σημαίνει όχι αυτός που δεν ξέρει να διαβάσει, αλλά ότι σημαίνει για μας αμόρφωτος, δηλαδή που δεν είναι ενημερωμένος στα σύγχρονα θέματα και δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στα προβλήματα του χώρου του.

Αντιθέτως στο συνέδριο της IFLA, οι εισηγήσεις των αφρικανών βιβλιοθηκάρων ήταν έκκληση για βοήθεια προς τις αναπτυγμένες χώρες. Στις ομιλίες τους μας είπαν ότι το ποσοστό των αναλφάβητων κυμαίνεται απο 30-70% για τις χώρες τους. Υπάρχει έλλειψη βιβλίων στη το-

πική γλώσσα, τη σαουχίλλική. Όταν ο αφρικανός τελειώσει το σχολείο χάνει την ικανότητα ανάγνωσης μιά που η επίσημη γλώσσα διδασκαλίας είναι η αγγλική ή γαλλική. Απο τα 2.300 εξωσχολικά βιβλία ελάχιστα είναι γραμμένα για τους αφρικανούς.

Απο έρευνα που αντιστοιχεί σε 17 γαλλόφωνες χώρες προέκυψε ότι σε 1000 κατοίκους αναλογούν 2 φοιτητές δηλαδή 10-20 φορές λιγότερο απο τις αναπτυγμένες χώρες. Για τις 17 αυτές χώρες αναλογούν 1170 αφρικανοί συγγραφείς, 300 εκδοτικοί οίκοι (Κρατικοί, Πανεπιστημιακοί, εμπορικοί), 297 βιβλιοπώλες, 111 Πανεπιστημιακές βιβ/θήκες, 83 Δημοτικές, 16 Εθνικές, 2 Κέντρα Τεκμηρίωσης.

Στοιχεία που αντιστοιχούν σε 100 εκατ. κατοίκους.

Οι προσπάθειες μόρφωσης εμποδίζονται απο τη πληθυσμιακή έκρηξη. Οικονομικές δυσκολίες ανυπέρβλητες. Όχι άσχετες με τις κλιματολογικές συνθήκες, αν σκεφθεί κανείς, ότι οι Ξηρασίες διαρκούν πολλούς μήνες.

Τα προβλήματα των βιβλιοθηκών τους εντοπίστηκαν ως εξής:

- Έλλειψη σαφούς καθορισμού στόχων.
- Έλλειψη πνεύματος συνεργασίας κυβερνητικών παραγόντων με φορείς βιβλιοθηκών.
- Πενιχρός μισθός βιβλιοθηκάρων.
- Ανεπάρκεια συλλογών.
- Ανεπάρκεια εγκαταστάσεων.
- Δεν αναγνωρίζεται στο βαθμό που του αξίζει ο ρόλος του β/θηκάρου.

- Δυσκινησία διοίκησης και γραφειοκρατική πελαγοδρομία σε ότι αφορά τις διοικητικές διεκπεραιώσεις, πληρωμή μιας παραγγελίας παίρνει 1-2 χρόνια, πράγμα που δυσχεραίνει τις επαφές με τις β/θήκες του εξωτερικού.

- Σχολικές β/θήκες ανύπαρκτες. Οι λαϊκές δημιουργήθηκαν κυρίως απο ξένα μορφωτικά πολιτιστικά κέντρα. Ελάχιστη η εκδοτική παραγωγή. Οι Εθνικές^β αδυνατούν να έχουν εθνική βιβλιογραφία ούτε μπορούν να προμηθευτούν απο το ξεωτερικό υλικό γραμμένο απο Αφρικανούς ή για την Αφρική. Οι Παν/κές απομονωμένες, έχουν κάποια σύνδεση μεταξύ τους αλλα όχι πραγματικό δίκτυο συνεργασίας.

- Ολοκληρωτική οικονομική ασφυσία εν όψει της αύξησης των αναγκών. Περιοδικά διακόπτουν την παραγγελία, χρησιμοποιημένα ή χαμένα βιβλία δεν αντικαθίστανται.

Οι Β/θήκες των γαλλόφωνων χωρών της Αφρικής ατενίζουν το μέλλον απαισιόδοξα.

Status Β/θηκαρίων στην Αφρική.

Φώς σε σκοτεινό πλάνο. Με τη βοήθεια της UNESCO εδώ και 20 έτη δημιουργήθηκε Σχολή Β/μίας στο Dakar, επιπέδου baccalaurat. Απεφοίτησαν αρκετές εκατοντάδες που πλαισίωσαν μεγάλες Β/θήκες ή διευθύνουν μικρές. Εδώ και 2 χρόνια δημιουργήθηκε 1 καινούριος κύκλος συνέχισης σπουδών σε επίπεδο Master's. Πολλοί αποφοιτούν από τις σχολές Βιβ/θηκονομίας Lyon ή Liverpool αντίστοιχα. Αντιμετωπίζουν δυσκολίες για συνεχή εκπαίδευση και ενημέρωση στην εξέλιξη του βιβλιοθηκαρίου. Αρκετοί εγκατέλειψαν το επάγγελμα για άλλο πιο προσοδοφόρο.

Εδώ τελειώνουν οι συγκλονιστικές αντιθέσεις του κόσμου των βιβλ/θηκαρίων. Όσο για τα δικά μας προβλήματα τα γνωρίζουμε όλοι, τα ζούμε καθημερινά. Έχει ξαναειπωθεί ότι τις μεγάλες μας ελλείψεις μόνο με συνεργασία θα μπορέσουμε να καλύψουμε, εν όψει μιας διεθνούς κοινωνίας.

Επείγει η σύνταξη συλλογικού καταλόγου που να αποτελέσει μέρος του προγράμματος της κρατικής αναπτυξιακής πολιτικής με την προοπτική να συμπεριληφθούμε στο διεθνή Συλλογικό Κατάλογο. Να αποκτήσουμε Υπηρεσία Μαγνητικών Ταινιών καθώς και Δανειστικό Κέντρο, στεγασμένα στην Εθνική Βιβλιοθήκη και συνδεδεμένα με Διεθνή Κέντρα Ανταλλαγών. Θα προγραμματίσουμε κάποτε και μείς ένα συνέδριο της IFLA στην Ελλάδα.

Η Ελλάδα έως σήμερα, εκτός από μεμονωμένες συμμετοχές σε συνέδρια, δεν έχει λάβει ενεργό μέρος στις διάφορες επιτροπές της IFLA.

"Ένα μικρό βήμα έγινε φέτος: κυκλοφόρησε στους συνέδρους η ανακοίνωση της ελληνικής αντιπροσωπίας.

Γεγονός είναι ότι επείγει να συνδεθούμε με τα διάφορα sections της IFLA.

* Ελπίζουμε το 1985 στο Σικάγο, στο 51^ο συνέδριο της IFLA με θέμα:

"Συνεχιζόμενη εκπαίδευση των Βιβλιοθηκαρίων και Πληροφορική", ή χώρα μας να άκουστέ πιο έντονα και πιο εποικοδομητικά παρά ποτέ.

* Επείγει η UNESCO να κατευθύνει τις προσπάθειές της να πείσει τις κυβερνήσεις για τη σπουδαιότητα των Βιβλιοθηκών, την ανάγκη στήριξης και ανάπτυξης των Κέντρων Πληροφόρησης.

Νά γίνει συνείδηση ότι οι Βιβλιοθηκάριοι δεν συντελούμε μόνο στην ανεύρεση βιβλίων και περιοδικών από τα ράφια αλλά στην ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ και κατά συνέπεια στην οικονομική και κοινωνική πρόοδο.

Οι εισηγήσεις από το Συνέδριο της IFLA στο Καϊρόβι είναι στη διάθεσή σας στις Β/θήκες ΤΒΕ, ΚΕΠΕ, ΕΣΥΕ, ΑΣΟΣ, Ίδρυμα Ευγενίδου. Όλες παρουσιάζουν ενδιαφέρον.

Παραθέτουμε μερικές από όπου αντλήθηκαν βιβλιογραφικές πληροφορίες:

- Του Αμερικανού R.Holley, 201 επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών στην ταξινόμηση και καταλογογράφηση.
- Του Νιγηρού V.Dike: Εκπαίδευση και πρακτική των Β/θηκαρίων Παιδικών Β/θ στην Αφρική.
- Του Ιρλανδού W.Martin: Δυνατότητες δημιουργίας Υπηρεσιών Πληροφόρησης σε χώρα υπο ανάπτυξη.
- Του Νορβηγού G.Westgard: Οδηγίες για Β/θήκες ταγμένες στην υπηρεσία ασθενών και ανήμπορων.
- Του Κενυάτη Ng'ang: Υπηρεσίες που προσφέρουν Β/θήκες για τυφλούς.
- Του Σοβιετικού Kartashov: Ο ρόλος της Εθ.της Σοβ. Ένωσης στην προώθηση της ανάγνωσης.
- Του Δανού Design: Η επίδραση του εσωτερικού των Β/θηκών στους χρήστες.
- Του Αμερικανού Aman: Η εκπαίδευση επαγγελματιών Β/θηκαρίων και Κέντρων Πληροφόρησης στις αγγλόφωνες αφρικανικές χώρες.
- Του Νιγηρού Banjo: Προβλήματα στη εναποθήκευση και διάδοση της πληροφορίας που προέρχεται από εφημερίδες.
- Του Δυτ.Γερμανού Schmidamaie : Δίκτυο Ειδ.Β/θηκών στην Επιστήμη και Τεχνολογία.
- Του Γερμανού Wolf: Οργάνωση και δραστηριότητες του διεθνούς συστήματος.
- Του Ανατολ.Γερμανού MARK: Εθνικές Υπηρεσίες μαγνητοταινιών: σημερινή κατάσταση και προοπτικές.
- Του Σενεγαλέζου Thioune: Ο διαδανεισμός ανάμεσα στο νότο και το βορρά, το παράδειγμα της Γαλλίας και των Γαλλόφωνων χωρών της Σαχάρας.
- Του Bennet: Σχεδιασμός συλλογικών καταλόγων στις υπο ανάπτυξη χώρες.
- Του Άγγλου Woodworth: Εκπαίδευση και πρακτική στον τομέα των περιοδικών.